

T7 – ZÁSADY VYTVÁRANIA SÍL A PROSTRIEDKOV KRÍZOVÉHO MANAŽMENTU

Základné otázky súvisiace s vytváraním výkonných prvkov BS štátu:

Aké aktuálne rizika pôsobia na spoločnosť?

- × identifikácia rizík na úrovni miestnej až národnej,
- × analýza identifikovaných rizík a z nich plynúce ohrozenia,
- × posúdenie miery ohrozenia základných hodnôt a istôt krajiny v dôsledku potenciálnych kríz.

Aké nástroje má štát na zníženie rizík a ohrození?

- × právne nástroje,
- × vytvorenie inštitucionálneho rámca znižovania rizík,
- × dodatočné financovanie potrieb systému KM.

Akú štruktúru by mal mať BS krajiny?

- × rešpektovanie historických predpokladov a tradícií krajiny,
- × funkčné prepojenie štruktúry BS so systémom VS,
- × dosiahnutie súladu s pôsobnosťou a úlohami, ktoré musí BS nevyhnutne plniť.

Ako veľké sily a prostriedky by mali byť vytvorené v BS štátu?

- × v závislosti na potrebách,
- × v závislosti na možnostiach.

Hlavné faktory limitujúce veľkosť síl a prostriedkov KM:

Reálne potreby krajiny:

- × analýza vplyvov vnútorného prostredia,
- × analýza vplyvov vonkajšieho prostredia,

Reálne možnosti krajiny:

- × úroveň krízového myslenia,
- × konkrétna politická situácia,
- × ekonomické možnosti krajiny
- × personálne možnosti,
- × technická vyspelosť.

Vznik krízových javov je neoddeliteľnou súčasťou vývoja spoločnosti:

- × krízové javy budú vznikať na každej vývojovej úrovni spoločnosti,
- × spoločnosť musí minimalizovať negatívne dôsledky kríz adekvátnymi silami a prostriedkami, účinnými nástrojmi, dostatočnými zdrojmi a rezervami,

× každý subjekt by si mal preto klásť tieto otázky:

- × Ako dlho ho bude kríza negatívne ovplyvňovať?
- × V akom rozsahu ho kríza obmedzí?
- × Aké budú predpokladané negatívne dôsledky?
- × Aké preventívne opatrenia je možné vykonať?

Výkonné prvky krízového manažmentu musia byť schopné zasiahnuť:

× okamžite na konkrétnom mieste:

- hneď po obdržaní informácie o vzniku krízového javu,
- v akomkoľvek prostredí (osídlené oblasti, voľná príroda, výrobné komplexy, nebezpečné prostredie,...),

× s potrebnou kapacitou ľudí a techniky:

- prostredníctvom systému pohotovostnej služby (nutné prostriedky sú trvalo pohotové a pripravené zasiahnuť),
- následným vyzvoľnením doplnkových síl a ich dopravením do priestoru vzniku krízového javu,

× s potrebnou technológiou:

- podľa druhu a charakteru krízového javu,
- podľa rozsahu negatívnych dôsledkov na ľudí, životné prostredie a materiálne hodnoty,

× s kompetenciami umožňujúcimi zásah v akomkoľvek prostredí:

- v objektoch fyzických alebo právnických osôb,
- v priestore s osobitným režimom (objekty ozbrojených síl, objekty osobitnej dôležitosti,...).

Pomoc človeku v núdzi – tiesni:

× vyžaduje si potrebnú mieru organizácie záchranných systémov:

- × organizácia ako statický jav, ako zloženie objektu (organizácia vo význame usporiadanie, štruktúra organizácie alebo inštitúcie, je pre ňu charakteristické členenie organizovaného celku na prvky, časti, ktoré sa vo vzájomnej spojitosti zúčastňujú na plnení cieľov celku),
- × organizácia v aktívnom význame vyjadruje proces usporadúvania, t.j. organizovanie (súvisí s činnosťami, ktoré predstavujú rozdielne etapy vývinu systémov a ich cieľom je dosiahnuť čo najvyšší stupeň organizovanosti v procese dosahovania stanoveného cieľa).
- × organizácia ako stav usporiadania, výsledok činnosti zameranej na účelovo optimálne usporiadanie štruktúry prvkov, vzťahov a funkcií, organizácia ako usporiadanie dovnútra i navonok.

Riešenie mimoriadnych udalostí, prípadne vykonávanie záchranných prác, je možné účinne uskutočňovať v akýchkoľvek podmienkach a situáciách len s využitím:

- × špecializovaných organizácií, inštitúcií a výkonných prvkov,
- × osobitnej organizácie činnosti.

Špecializované organizácie, inštitúcie a výkonné prvky KM:

- × nie sú predurčené na vytváranie hodnôt a výkon služieb,
- × len výnimočne môžu byť využité aj mimo záchranných prác,
- × prevažná väčšina je financovaná zo štátneho rozpočtu (prípadne z nadácií a neziskových združení),
- × zásah vykonávajú len v prípade vzniku konkrétnej mimoriadnej udalosti (krízového javu),
- × musia mať:
  - optimálnu organizačnú štruktúru umožňujúcu plnenie plánovaných úloh,
  - vysokú úroveň vnútornej organizácie,
  - osobitné právne normy,
  - komplexne pripravených profesionálnych pracovníkov,
  - potrebné technické a technologické zariadenia a prostriedky.

Organizačná štruktúra výkonných zložiek v systéme KM musí umožňovať:

- × efektívnu činnosť výkonného prvku KM a účelné využívanie zdrojov,
- × priebežne sledovanie stavu plnenia úloh a ich ovplyvňovanie,
- × pridelenie jednoznačných kompetencií a úloh pracovníkom,
- × koordináciu činnosti s inými zložkami KM,
- × prispôsobovanie sa zmenám prostredia,
- × uspokojovanie sociálnych potrieb pracovníkov.

Organizačná štruktúra v KM môže byť:

- × Trvalá:
  - × plne obsadená pracovníkmi,
  - × čiastočne obsadená pracovníkmi,
- × Vytváraná podľa potreby:
  - × pripravená podľa krízových scenárov,
  - × vytváraná v konkrétnej situácii.

Líniovo-štábná OŠ:

- × je typická pre vojenské organizácie a záchranné systémy,
- × vznikla kombináciou líniovej a funkcionálnej OŠ, s využitím predností každej z nich,
- × základom systému riadenia v organizácii je líniové riadenie, ktoré zabezpečujú línioví vedúci so svojimi líniovými útvarmi,
- × zlepšenie rozhodovania sa uskutočňuje prostredníctvom poradných zborov – štábov (na výkon odborných činností sa vytvárajú špecializované útvary, ktorých úlohou je poskytovať odborné rady, služby),

- × o všetkom nemôže rozhodovať jediný nadriadený (alebo zbor nadriadených), rozhodnutie môže vydať len líniový vedúci,
- × základom je líniová štruktúra, odbornosť riadenia sa zabezpečuje vytvorením štábu,
- × štábne útvary nemajú rozhodovaciu právomoc, vypracovávajú len podklady pre líniového vedúceho,
- × štábne útvary sa vytvárajú na všetkých stupňoch riadenia.

Systém riadenia v procese riešenia krízových javov:

- × centralizovaný - výhodou je jednotné riadenie, predpisy a príkazy, nevýhodou potláčanie iniciatívy, samostatnosti a motivácie,
- × kombinovaný,
- × decentralizovaný - výhodou tejto štruktúry je vyššia motivácia a kvalifikovanejšie rozhodovanie, nevýhodou je nejednotnosť v riadení, až chaos.

Koordinácia činnosti výkonných zložiek KM:

- × trvalá,
- × počas riešenia krízového javu.

Osobitná organizácia činnosti výkonných prvkov KM je podmienená:

- × činnosťou pod tlakom času (záchrana životov a materiálnych hodnôt),
- × vytvorením osobitného režimu v priestore zásahu,
- × prácou v nebezpečnom prostredí (ohrozenie života záchranárov),
- × potrebou využívania technických prostriedkov a technológií, ktoré nemajú uplatnenie v iných tvorivých činnostiach.

Proces odstraňovania následkov krízových javov musí rešpektovať tieto princípy:

- × princíp subsidiarity,
- × princíp centralizácie,
- × princíp zachovania kompetencií,
- × princíp zabezpečovania preventívnych opatrení,
- × princíp zabezpečovania kontroly,
- × princíp komplexnej pripravenosti,
- × princíp zodpovednosti štatutárneho zástupcu,
- × princíp vytvárania osobitných organizačných útvarov,
- × princíp primeranosti,
- × princíp dodržiavania zákonných postupov v každej situácii.

Pri vytváraní nových výkonných prvkov krízového manažmentu je potrebné riešiť rad konkrétnych úloh, medzi ktoré patrí:

- × hĺbka del'by práce a odborná špecializácia vo výkonných jednotkách,
- × optimálne združovanie činnosti pracovníkov,
- × vymedzenie práv, povinností, zodpovednosti a kompetencií riadiacich i výkonných pracovníkov,
- × štruktúra špecializovaných inštitúcií, × systém riadenia inštitúcií a koordinácia ich činnosti.

Zo všeobecného hľadiska je možné rozlišovať dva základné spôsoby, prostredníctvom ktorých je možné vytvárať sily a výkonné prvky záchranných systémov:

- × vytváranie nového systému – nová organizácia, ktorá môže byť zo všetkých hľadísk prispôbena cieľom a plánovaným úlohám,
- × transformovanie už existujúceho systému - prispôbovanie funkčných výkonných prvkov novým podmienkam a požiadavkám, organizácia väzieb a vzťahov medzi nimi.

V orgánoch, inštitúciách a výkonných jednotkách plniacich konkrétne úlohy počas mimoriadnych udalostí (krízových javov) môžu pôsobiť:

× profesionálni pracovníci:

- × príslušníci záchranných jednotiek a špecializovaných organizácií,
- × príslušníci ozbrojených síl nasadení na odstraňovanie následkov krízového javu,
- × zamestnanci právnických osôb, ktorých činnosť a profesijné zameranie má obdobnú odbornú náplň ako v prípade pracovníkov príslušných organizácií krízového manažmentu (môžu byť dočasne nasadení na odstraňovanie následkov krízového javu),

× neprofesionálni pracovníci:

- × pracovníci, ktorým bola nariadená pracovná povinnosť podľa osobitného zákona,
- × dobrovoľní pracovníci.

Postupné kroky procesu navrhovania a vypracovávania organizačnej štruktúry výkonných prvkov KM:

- × podrobná analýza úloh, ktoré má plniť krízový manažment pri riešení krízových javov,
- × priradenie konkrétnych úloh jednotlivým subjektom krízového manažmentu (racionálna del'ba práce),
- × stanovenie právomocí jednotlivým manažérom, horizontálna a vertikálna koordinácia činností, výkonných prvkov a konkrétnych špecialistov,
- × vytvorenie podmienok na optimálne riadenie počas riešenia krízy,
- × koordinácia všetkých zúčastnených organizácií i dobrovoľníkov.

Proces vytvárania previazaného komplexu síl a prostriedkov, ktoré budú schopné riešiť každú MU (krízový jav) musí rešpektovať dve zásady (snaha o dosiahnutie maximálneho efektu v dôsledku minimálnych zmien):

× organizačnú štruktúru záchranného systému vytvárať delegovaním nových právomocí a stanovovaním nových úloh už existujúcim subjektom,

Systém organizácie a koordinovania záchranných prác má za úlohu:

- × zabezpečiť právnu ochranu osôb vykonávajúcich záchranné práce,
- × koordinovať súčinnosť záchranných jednotiek na základe právnych úprav (vrátane koordinácie činnosti síl a prostriedkov štátnej správy a podnikateľských subjektov),
- × umožniť izoláciu a ochranu priestoru likvidácie krízy,
- × vytvoriť podmienky na účelné doplnenie novou technikou, ktorá využíva najmodernejšie technológie a pritom vylúčiť duplicitu pri obstarávaní tejto finančne náročnej techniky,
- × vytvoriť nový informačný systém so vzájomne prepojenými databázami,
- × zjednotiť systém spojenia s dôrazom na spojenie miesta zásahu s riadiacim centrom,
- × zachovať autonómiu jednotlivých zložiek vrátane ich riadenia (s výnimkou centrálného riadenia počas zásahu a spoločného financovania).
- × organizovať spoločné cvičenia a zlad'ovanie činnosti záchranných jednotiek rôznych subjektov počas zásahu,
- × vytvoriť databázu expertov z rôznych špeciálnych odborov (medicína a psychológia katastrof, chemicko-biologické rozbor, statické, dynamické a hydrologické posudky, predpovedanie vývoja hydrometeorologickej situácie, posudky z mechaniky zemín, únavy materiálov,...) a mechanizmy na ich využívanie počas zásahov,
- × umožniť plynulé nasadzovanie síl a prostriedkov nadriadeného organizačného stupňa (kraj, republika), ak vyčlenené sily a prostriedky v rámci územného obvodu nie sú dostačujúce,
- × koordinovať zásah v priestore riešenia krízy, ak sa jej vplyvy rozšírili na územie susedného obvodu, prípadne kraja alebo susediaceho štátu,
- × sprehl'adniť tok financií do systému vykonávania záchranných prác,...

Pri vytváraní integrovaných záchranných systémov je nutné rešpektovať:

- × rad vnútorných väzieb, ktoré majú bezprostredný vplyv na kvalitu a účinnosť nového systému,
- × rad vonkajších väzieb riadiacej, ale aj výkonnej sféry (integrovaný záchranný systém je vytváraný v prostredí, ktoré ho priamo ovplyvňuje).

Prehľad vnútorných väzieb integrovaného záchranného systému:

- × právne prostredie a jeho legislatívne úpravy,
- × sociálne zabezpečenie pracovníkov,
- × výcvik a odborná príprava pracovníkov,
- × komunikačný a informačný systém,
- × koordinácia činnosti jednotlivých prvkov a celého systému,
- × riadenie záchranných prác,

- × rozvoj systému a jeho prvkov, používaných technológií, techniky a materiálneho zabezpečenia,
- × financovanie a zásady hospodárenia záchranných jednotiek.

Účelom právnej úpravy IZS (Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme) je predovšetkým:

- × vymedziť pôsobnosť a úlohy orgánov štátnej správy, samosprávy vyšších územných celkov a obcí v rámci IZS,
- × stanoviť súčasti IZS, ich pôsobnosti a hlavné úlohy,
- × vytvoriť systém koordinačných stredísk IZS (republika, kraj, záchranná jednotka) a stanoviť ich úlohy,
- × stanoviť postup nasadzovania síl a prostriedkov na riešenie mimoriadnych udalostí (krízových javov),
- × určiť zásady a postupy koordinácie činnosti súčastí IZS,
- × riadiť systém krízových štábov v nadväznosti na využívanie IZS,
- × zaviesť jednotné číslo tiesňového volania,
- × upraviť zásady financovania IZS.

Sociálne zabezpečenia pracovníkov:

- × komplexné vyriešenie pracovno-právnych vzťahov v záchranných útvaroch (pracovno-právne vzťahy, ktoré sú špecifikované v osobitných zákonoch alebo nižších právnych normách - rezortné vyhlášky, predpisy a smernice),
- × odlišným spôsobom od Zákonníka práce sú zamestnanci prijímaní do pracovného pomeru, plnia pracovné povinnosti i odchádzajú zo služby po splnenom pracovnom záväzku,
- × väčšina záchranných profesií je náročná na profesionálne odborné vedomosti, fyzickú zdatnosť, odvahu a rozhodnosť,
- × pri záchranných činnostiach sú okrem postihnutých veľmi často v ohrození života aj samotní záchranári (vážne zranenia, prípadne aj úmrtia),
- × závažným problémom je aj starostlivosť o pracovníkov:
  - kvalita individuálnych ochranných prostriedkov,
  - dodržiavanie pracovnej doby (pohotovosť, zásah),
  - stravovanie a ubytovanie v priestore zásahu,...

Výcvik a odborná príprava pracovníkov:

- × je trvalý proces, ktorý nekončí prijatím pracovníkov a ich zaradením na funkcie,
- × týmto krokom sa pracovník dostáva do systému permanentnej prípravy a výcviku, ktorých cieľom je dosiahnuť požadovanú úroveň pripravenosti pracovníkov a celého systému aj v období, keď nie sú riešené žiadne krízové javy,
- × na výcvik záchranných profesií sa stále viac využívajú trénažéry a simulátory, ktoré dokážu v súčinnosti s vyspelou výpočtovou technikou navodzovať podmienky, v ktorých sa záchranár nachádza počas krízy a stanovovať úlohy, ktoré musí riešiť,
- × súčasťou výcviku a odbornej prípravy pracovníkov pôsobiach vo výkonných prvkoch IZS je aj periodické preverovanie vedomostí, odborných zručností a fyzickej pripravenosti.

Koordinácia činnosti jednotlivých prvkov a celého systému:

- × je významnou úlohou nielen v čase zásahu, ale aj v období prípravy,
- × napriek tomu, že sily a prostriedky IZS sú v rozhodujúcej miere podriadené ministerstvu vnútra, je nevyhnutné stanoviť hlavného koordinátora v rámci IZS (civilná ochrana, HaZZ, policajný zbor).
- × jednotlivé varianty majú rad podporných aj zamietavých stanovísk, argumentov a skutočností,
- × vzájomné zladenie postupov a princípov, ale tiež vytvorenie spoločnej terminológie a zosúladenie výkonných noriem a hlavne koordinácia na úseku krízového riadenia je účinným prostriedkom zvýšenia efektívnosti celého systému,

Komunikačný a informačný systém IZS:

- × je významnou súčasťou všetkých riadiacich procesov, vrátane záchranných prác,
- × počas riešenia mimoriadnych udalostí (krízových javov) podstatne narastá význam prenosu informácií,
- × pri vytváraní IZS je nutné vzájomne prepojiť existujúce záchranné systémy,
- × v ďalšom poradí je potrebné vytvoriť spoločný informačný systém, naplniť ho potrebnými údajmi a stanoviť zásady ich využívania,
- × informačný systém IZS musí zasahovať do rôznych rezortov a využívať časť údajov z ich internej informačnej základne (to sťažuje proces vytvárania).

Riadenie záchranných prác:

- × vybudovanie spoločných dispečerských pracovísk,
- × zásady prijímania informácií o vzniku krízových javov,
- × vyslanie záchranných jednotiek podľa charakteru krízového javu,
- × rozhodnutie o stupni riadenia na základe princípu subsidiarity (objekt, obec, okresný úrad, okresný úrad v sídle kraja, ministerstvo vnútra, prípadne ÚKŠ),
- × systém odovzdávania hlásení o priebehu riešenia krízového javu,
- × vyhodnotenie priebehu záchranných prác.

Rozvoj systému a jeho prvkov, používaných technológií, techniky a materiálneho zabezpečenia:

- × vybudovanie IZS vytvorí podmienky aj na dynamickejší rozvoj celého záchranného systému a jeho prvkov,
- × komplexne plánovanie technického a technologického rozvoja,
- × v rámci neho bude možné účinnejšie aplikovať novú techniku i progresívne technológie,
- × umožní aj skvalitnenie materiálneho zabezpečenia a vybavenia jeho výkonných prvkov materiálom a technikou, × dôraz je kladený aj na individuálne ochranné prostriedky pri práci v zdravie škodlivom prostredí.

Zjednotenie zásad hospodárenia a financovania IZS:

- × prevažná väčšina výkonných prvkov IZS je financovaná zo štátneho rozpočtu (niektoré z nich charakter príspevkových organizácií a časť z nich môže byť financovaná prostredníctvom rôznych nadácií),
- × dôležitou úlohou je koordinovať a výhľadovo plánovať prípravu IZS, vrátane nákladovej stránky tohto procesu a vytvoriť zásady financovania počas riešenia krízových javov,
- × stanoviť zásady poskytovania náhrad za škody a straty, ktoré vznikli v priamej súvislosti s riešením krízového javu.

Prehľad vonkajších väzieb integrovaného záchranného systému:

- × Riadiaca sféra:
  - Zákonodarný zbor, prezident, ÚOŠS,
  - Orgány krízového riadenia.
- × Výkonná sféra:
  - Orgány krízového riadenia pôsobiace na miestnej úrovni štátnej správy a samosprávy,
  - Vedecko-výskumná a výrobná základňa,
  - Inštitúcie vykonávajúce expertízy a analýzy,
  - Informačné systémy spolupracujúcich orgánov,
  - Právnické a fyzické osoby, občania.

T8 – SILY A PROSTRIEDKY ZÁCHRANNÝCH SYSTÉMOV DOMA A V ZAHRANIČÍ

Slovenská republika

Integrovaný záchranný systém:

- × je komplex vyčlenených súčastí (štátnych orgánov, obcí, súčastí ozbrojených síl, záchranných útvarov, občianskych združení a ďalších právnických a fyzických osôb),
- × koordinácia ich činnosti pri záchranných prácach počas odstraňovania krízových javov.

Základnou súčasťou síl a prostriedkov záchranných systémov, ktoré sú využívané na odstraňovanie prevažnej väčšiny negatívnych následkov krízových javov kdekoľvek vo svete sú:

- × jednotky hasičských a záchranných zborov,
- × posádky vozidiel záchrannej zdravotnej služby,
- × hliadky policajného zboru.

V IZS pôsobia:

- × Ministerstvo vnútra SR
- × Ministerstvo zdravotníctva SR
- × okresné úrady v sídle kraja

- × záchranné zložky

Základné záchranné jednotky IZS:

- × jednotky Hasičského a záchranného zboru,
- × poskytovatelia záchranej zdravotnej služby,
- × kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany,
- × banská záchranná služba,
- × horská záchranná služba.

Útvary policajného zboru SR:

- × majú osobitné postavenie v IZS,
- × podieľajú sa na poskytovaní pomoci v tiesni v rozsahu úloh PZ na základe pokynu operačného strediska PZ,
- × vykonávajú organizačné, technické a ďalšie opatrenia súvisiace s pomocou v tiesni,
- × zúčastňujú sa na odbornej príprave IZS,
- × spracovávajú údaje o svojej činnosti, silách a prostriedkoch pre KÚ (do konca februára za predchádzajúci rok),
- × operačné stredisko PZ (príjem tiesňového volania, informuje KS IZS, spolupracuje so záchrannými zložkami, podiel na záchranných prácach, ...).

Ostatné záchranné jednotky IZS:

- × závodné hasičské zbory a útvary,
- × jednotky Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR,
- × lekárska služba prvej pomoci (rýchla zdravotnícka pomoc),
- × jednotky civilnej ochrany,
- × Železničná polícia SR,
- × Ozbrojené sily SR,
- × vojenská polícia,
- × záchranné systémy v automobilovej doprave,
- × Slovenský červený kríž,
- × vodná záchranná služba, letecká záchranná služba,
- × občianske združenia, ako aj ďalšie právnické osoby, ktoré v rámci svojej činnosti vykonávajú záchranné práce alebo poskytujú humanitnú pomoc (lavínové psy), prípadne havarijné a opravárenské služby.

Ministerstvo vnútra SR:

- × riadi výkon štátnej správy na úseku IZS,
- × vypracúva koncepciu organizácie a rozvoja IZS,
- × podľa osobitných predpisov plní úlohy súvisiace s finančným zabezpečením IZS,
- × podieľa sa na vytváraní Ústredného krízového štábu, krízových komisií a zabezpečuje ich činnosť,

- × metodicky usmerňuje odbornú prípravu záchranných zložiek zameranú na koordináciu záchranných prác,
- × koordinuje záchranné zložky pri záchranných prácach počas krízových javov veľkého rozsahu,
- × vyhodnocuje príčiny vzniku krízových javov a predkladá vláde SR správu o vykonaných opatreniach a o ekonomických dôsledkoch krízových javov,
- × spracúva a vedie dokumentáciu IZS,
- × plní úlohy v rámci budovania a správy informačnej základne IZS,
- × vytvára koordinačné centrum IZS na zabezpečenie stálej pohotovostnej služby na príjem, spracúvanie a odovzdávanie informácií súvisiacich so vznikom krízových javov veľkého rozsahu,
- × prostredníctvom MZV SR zabezpečuje informovanie susedných štátov o vzniku krízových javov na území SR, ak hrozí rozšírenie ich negatívnych dôsledkov na územie iného štátu,
- × informuje príslušné štátne orgány, ak hrozí rozšírenie následkov mimoriadnej udalosti z iného štátu na územie SR (na základe informácií od MZV SR),
- × v súlade s rozhodnutím vlády SR zabezpečuje v spolupráci s MZV SR povolenie síl a prostriedkov zo zahraničia na likvidáciu krízových javov,
- × podieľa sa na organizovaní a vykonávaní preventívno-výchovnej, edičnej a propagačnej činnosti,
- × zabezpečuje celoštátnu koordináciu činnosti IZS.

Ministerstvo zdravotníctva SR:

- × koordinuje prípravu traumatologických plánov, ktoré sú povinné vypracúvať zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, na zabezpečovanie úloh súvisiacich s poskytovaním pomoci v tiesni pri udalostiach s vysokým počtom postihnutých v ohrození života alebo s poškodením zdravia,
- × podieľa sa na vypracovávaní koncepcie organizácie a rozvoja IZS

Okresný úrad v sídle kraja:

- × organizuje a riadi integrovaný záchranný systém v kraji,
- × zriaďuje krízový štáb kraja (prípadne aj krízové komisie),
- × zriaďuje krajské koordinačné stredisko IZS,
- × zabezpečuje plnenie úloh spojených s aktivizovaním, nasadzovaním a koordináciou záchranných zložiek,
- × spolupracuje s ostatnými koordinačnými strediskami,
- × zabezpečuje plnenie úloh a opatrení uložených MV SR pri záchranných prácach,
- × organizuje a vykonáva odbornú prípravu záchranných zložiek zameranú na koordináciu záchranných prác,
- × vypracúva a vedie dokumentáciu IZS v kraji,
- × plní úlohy v rámci prípravy informačnej základne IZS,
- × zabezpečuje stálu pohotovostnú službu na príjem, spracovanie a odovzdávanie informácií súvisiacich so záchrannými prácami.

Koordinačné stredisko IZS:

- × zabezpečuje príjem tiesňového volania (112),
- × vyhodnocuje informácie o tiesňovom volaní,
- × zabezpečuje hlasový a dátový prenos informácií s ostatnými zložkami IZS,
- × vypracúva plán poskytovania pomoci,
- × vedie prehľad o silách a prostriedkoch záchranných zložiek IZS a ich zásahových obvodoch,
- × vedie predpísanú dokumentáciu,
- × vykonáva odbornú prípravu záchranných zložiek,
- × spolupracuje pri pátraní po obetiach leteckých nešťastí,
- × vyžaduje pomoc zo susedného kraja (cez MV SR alebo priamo),
- × vydáva pokyny na zásah záchranných jednotiek,
- × môže vykonávať varovanie obyvateľov,
- × vyzozumieva obce a orgány štátnej správy počas záchranných prác,
- × podieľa sa na plnení úloh súvisiacich s vykonávaním záchranných prác, ...

Operačné stredisko tiesňového volania:

- × zriaďuje základnú zložku IZS a útvar PZ,
- × prijíma a vyhodnocuje tiesňové volania,
- × vysieľa základnú záchrannú zložku na zásah a usmerňuje jej činnosť,
- × vyžaduje pomoc od záchranných zložiek IZS, ktoré pôsobia v zásahovom obvode,
- × informuje KS IZS o prijatí tiesňového volania a o svojej reakcii, vyžaduje ďalšie záchranné zložky,
- × vytvára technické podmienky na hlasový a dátový prenos informácií,
- × podieľa sa na záchranných prácach podľa rozhodnutia orgánov ŠS podľa osobitných právnych predpisov,
- × spolupracuje s obcami pri zabezpečovaní a vykonávaní záchranných prác,
- × spolupracuje so zásahovými zložkami, ktoré pôsobia v jeho zásahovom obvode,
- × spolupracuje s veliteľom zásahu pri vyžadovaní osobnej pomoci alebo vecného plnenia,
- × informuje KS IZS o stave síl a prostriedkov, vedie o nich prehľad a evidenciu ich činnosti, ...

Hlavné negatíva súčasného stavu IZS:

- × nedostatky v právnych normách (všeobecnosť, nejednoznačnosť v stanovovaní kompetencií a úloh, ...),
- × rozpor medzi vykonávacími predpismi a aplikačnou praxou,
- × Rôznorodosť úrovne príjmu tiesňových volaní na národných číslach tiesňového volania (112 – kú, 150 – oú, kú, 155 – kú, 158 – oú, kú),
- × nejednotná komunikačná a informačná infraštruktúra základných záchranných zložiek IZS (rôznorodé aplikačné i technické prostredie hlasového i dátového prenosu informácií),
- × nedostatočná spoľahlivosť systému podpory riadenia informácií (technológia CoordCom),

- × nedostatočná propagácia a osвета čísla 112,
- × nevytvorenie systému vzdelávania operátorov,
- × poddimenzované personálne zabezpečenie,
- × roztrieštenosť finančných tokov,
- × nedostatočné dokumentačné zabezpečenie,
- × nekonzistentná terminológia (IZS, CO, KR),
- × chýbajúce systémy hodnotenia kvality,
- × nedostatočné zapojenie do medzinárodných štruktúr a využívanie zahraničných skúseností.

Zahraničie

FEMA (Federal Emergency Management Agency):

- × federálna agentúra na riešenie krízových javov v USA,
- × jej úlohou je minimalizovať straty na životoch a na majetku a ochraňovať infraštruktúru štátu počas kríz. Jej program sa zameriava na štyri úlohy:
  - preventívne opatrenia na zníženie pravdepodobnosti vzniku krízy (komplex ekonomických, technických, personálnych, materiálových a ďalších opatrení),
  - zabezpečenie trvalej pripravenosti na riešenie krízových javov (využívanie systému výchovy a výcviku),
  - okamžitá reakcia na vzniknutú krízu (koordinácia síl a prostriedkov),
  - obnova systému po skončení krízy.

Činnosť FEMA je zameraná na záchranné práce prostredníctvom týchto funkcií:

- × riadenie záchranných prác (plánovanie činnosti, systém toku informácií, spolupráca,...),
- × dopravné zabezpečenie,
- × komunikačná podpora,
- × energetické zabezpečenie,
- × zdravotnícke zabezpečenie,
- × ochrana pred požiarmi,
- × práca s nebezpečnými látkami,
- × organizácia verejných prác a ich technická podpora,
- × komplexná starostlivosť o postihnutých,
- × vyslobodzovanie osôb zo závalov,
- × zabezpečenie potravinami,
- × zabezpečenie doplnkových zdrojov

Štruktúra plánov a činností FEMA:

- × Federálny plán reakcie na krízy – je vytváraný FEMA, Americkým červeným krížom a ďalšími inštitúciami a agentúrami. Je tvorený rôznymi kategóriami federálnej pomoci, ktoré sú vykonávané prostredníctvom funkcií záchrannej podpory a vymedzuje pôsobnosť a úlohy záchranných tímov.
- × Plán reakcie štátu (regiónu) na krízy – postup štátnych orgánov počas reakcie na krízu. Optimálne využívanie síl a prostriedkov štátu (regiónu) je koordinované pomocou núdzových

operačných plánov. FEMA koordinuje túto činnosť vydávaním príručiek a periodických informácií.

× Výcvik a výchova záchranárov – vykonáva sa na úrovni štátnych úradníkov i širokej verejnosti. FEMA má vlastnú školiacu a výcvikovú základňu.

× Ďalšie aktivity:

- mapovanie povodní a cyklónov, prijímanie preventívnych opatrení,
- informovanie o blížiacej sa živeľnej pohrome,
- organizácia pomoci postihnutým pomocou telefonickú informácie do dispečerského centra,
- vývoj nových technológií,
- vydávanie literatúry,
- organizovanie konferencií a seminárov.

Sily a prostriedky FEMA sú členené do niekoľkých tímov:

- × Záchranný tím
- × Záchranný podporný tím
- × Rýchly prieskumný tím
- × Mestský vyhľadávací záchranný tím

Záchranný tím:

- × v USA majú 3 národné záchranné tímy (100 federálnych zamestnancov, stála organizačná štruktúra i vybavenie),
- × plní úlohy súvisiace so záchranou životov, evakuáciou, zabezpečením náhradného ubytovania, odstraňovaním trosiek a rekonštrukciu objektov,
- × obsahuje niekoľko desiatok až stoviek pracovníkov (podľa konkrétnej potreby),
- × pôsobí v postihnutej oblasti niekoľko dní až mesiacov.

Záchranný podporný tím:

- × pôsobí vo Washingtone v Záchrannom informačnom a koordinačnom centre FEMA,
- × koordinuje rozvinovanie zdrojov a prísun síl a prostriedkov do postihnutej oblasti,
- × analyzuje situáciu a poskytuje informácie štátnej správe,
- × počas krízy pracuje nepretržite.

Rýchly prieskumný tím:

- × je vysielaný do krízových oblastí, aby vyhodnotil situáciu, pomohol pri rozhodovaní o nasadení síl a prostriedkov,
- × zloženie tímu – vedúci, dokumentarista, logista, 3 komunikační špecialisti, špecialista na závaly a požiare, špecialista na infraštruktúru, lekár, špecialista na nebezpečné materiály, špecialista na starostlivosť o postihnutých, zástupca FEMA z postihnutého štátu,
- × na určenom mieste musí byť najneskôr do 12 hodín,
- × je zabezpečený vlastnými zdrojmi na 72 hodín činnosti.

Mestský vyhľadávací záchranný tím:

- × je určený na vyhľadávanie zavalených osôb a ich vyslobodzovanie,
- × v štruktúre má 62 pracovníkov rôznych profesií, ktorí sú dobre organizovaní a môžu byť aktivovaní do 6 hodín (do 12 hodín presun na miesto, 72 hodín činnosti),
- × štruktúra:
  - technický tím – statické hodnotenie stavieb, opatrenia na vyslobodzovanie zavalených,
  - vyhľadávací tím – vyhľadávanie zavalených osôb pomocou techniky a psov,
  - záchranný tím – vyslobodzovanie osôb,
  - zdravotný tím – zdravotnícka pomoc.

Nemecko:

- × pomoc občanom v priebehu krízových javov organizovaná jednotlivými spolkovými krajinami prostredníctvom systému civilnej ochrany,
- × počas vojnového konfliktu komplexne vykonáva všetky záchranné činnosti spolková vláda SRN, pričom uvedené úlohy plní systém civilnej obrany.

Ochrana osôb a materiálnych hodnôt pred negatívnymi účinkami krízových javov je riadená Hlavným správnym úradom katastrofickej ochrany. Záchranné zložky:

- × **Protipožiarna služba** – zachraňuje ľudí, chráni pred požiarmi a bojuje s požiarmi (požiarne čaty „R“ - ťažisko činnosti je záchrana ľudí a vykonávanie špeciálnych záchranných činností a hasičské čaty „W“ - ťažiskom je hasenie požiarov a zabezpečovanie hasiacich materiálov),
- × **Vyslobodzovacia služba** – vyslobodzuje ľudí a materiál z nebezpečných situácií, vrátane ohrozenia vodou. Jednotkami vyslobodzovacej služby sú vyslobodzovacie čaty „38“ (38 mužov) a vyslobodzovacie čaty „50“ (50 mužov).
- × **Obnovovacia služba** – vykonáva neodkladne opravárenské práce (obnovovacia čata), aby zabránila núdzovým stavom, so zameraním na energetické a zásobovacie vedenia (elektrika, plyn, voda, pohonné hmoty) a siete odpadových vôd, × **Zdravotnícka služba** – poskytuje zdravotnícku pomoc, zaisťuje lekárske ošetrovanie a vykonáva prepravu ranených a chorých. Jednotkami sú zdravotnícke čaty (zvláštne čaty „T“ - transport a zvláštne lekárske čaty).
- × **ABC služba** – zisťuje nebezpečenstvo hroziace z rádioaktívnych, biologických a chemických látok a prevádzok a dekontaminuje osoby a materiál (A – atómové, B – biologické, C – chemické účinky). Jednotkou je čata ABC.
- × **Služba starostlivosti o obyvateľstvo** - zaopatruje osoby, ktoré sa dostali do núdzovej situácie, pomáha im zaistiť dočasné ubytovanie, poskytuje im stravu a predmety naliehavej potreby. Spolupracuje pri riadení evakuácie obyvateľstva. Jednotkami tejto služby sú čaty starostlivosti o obyvateľstvo.
- × **Veterinárna služba** – zabráňuje škodám, ku ktorým dochádza počas epidémií na zvieratách, potravinách zvieracieho pôvodu, krmivách a pitnej vode pre zvieratá, prípadne tieto škody obmedzuje a odstraňuje. Jednotkou je veterinárna čata.

- × **Zásobovacia služba** – zabezpečuje materiálové zásobovanie jednotiek. Jednotkami sú družstvá zásobovania tovarom, družstvá údržby a družstvá zásobovania potravinami.
- × **Spojovacia služba** – zabezpečuje spojenie medzi riadiacimi orgánmi, jednotkami a zariadeniami katastrofickej ochrany, stará sa o toto spojenie. Jednotkou je spojovacia čata. Jej potrebám slúži tiež centrála pri Hlavnom správnom úrade katastrofickej ochrany a spojovacia centrála pri oddelení katastrofickej ochrany

Česká republika

- × systém je obdobný, ako v SR (integrovaný záchranný systém),
- × IZS vytvára Operačné a informačné strediská v rámci HZZ (okres, kraj, štát),
- × IZS riadi veliteľ zásahu, prípadne hajtmán kraja, primátor hlavného mesta Praha, minister vnútra ČR,
- × základné prvky tvoria HZZ, zdravotnícka záchranná služba, Polícia ČR,

Závery z uvedených príkladov:

- × záchranné systémy organizované a financované štátom, prípadne neziskovými organizáciami s finančnou podporou štátu,
- × niektoré záchranné činnosti sú predmetom podnikateľskej činnosti,
- × záchranné jednotky sú zložené z profesionálov, alebo majú len profesionálne jadra a sú doplnené dobrovoľníkmi,
- × základ záchranných jednotiek tvoria hasiči a zdravotnícki záchranári, ...